

prima instanță: A. Us
instanța de apel: L. Bulgac, N. Craiu, M. Guzun

dosarul nr. 2rac-9/16

DECIZIE

17 februarie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tatiana Vieru
Valentina Clevadî
Iurie Bejenaru
Oleg Sternioală
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Maconst-Prim”,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Societății cu Răspunderea Limitată „Maconst-Prim” împotriva Societății Comerciale „Scana” Societate pe Acțiuni cu privire la încasarea datoriei,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 24 iulie 2014 prin care a fost admis apelul declarat de către Societatea Comercială „Scana” Societate pe Acțiuni, casată hotărîrea Judecătoriei Economice de Circumscripție din 23 ianuarie 2012 și emisă o nouă hotărîre prin care acțiunea a fost respinsă,

c o n s t a t ă :

La 02 martie 2010, SRL „Maconst-Prim” a depus cererea de chemare în judecată împotriva SC „Scana” SA cu privire la încasarea datoriei.

În motivarea acțiunii a invocat că la data de 27 septembrie 2005 a încheiat cu SC „Scana” SA contractului de colaborare nr. DC-CJ din 27 septembrie 2005, privind construirea complexului locativ din str. Petru Rareș nr.55-57, mun. Chișinău.

Conform anexei nr. 4 din 15 martie 2006 la contractul menționat funcțiile de antreprenor general au fost puse în sarcina SRL „Maconst-Prim”.

Ulterior, conform anexei 7 din 01 decembrie 2008 la contractul de colaborare din 27 septembrie 2008, funcțiile de antreprenor general au fost preluate de către SA „Scana”, totodată, părțile stabilind concomitent că volumul lucrărilor executate la blocul 1 si 2 va fi consemnat într-un proces verbal, care va servi drept temei pentru decontările reciproce.

Susține că la 20 ianuarie 2009, comisia în componența reprezentanților din ambele părți contractuale și un reprezentant neutru de la „Ascom-Grup” propus de către SC „Scana” SA a întocmit Actul de expertiză privind volumul lucrărilor de construcție-montaj la complexul locativ din str. Petru Rareș nr. 55-57, mun. Chișinău.

Conform căruia s-a stabilit că volumul lucrărilor executate la blocul nr. 1 constituie suma de 17 622 224 lei și la blocul 2 suma de 11 417 086 lei, iar în total suma de 29 039 310 lei, din care SC „Scana” SA a achitat doar suma de 19 756 536 lei, iar suma de 9 282 774 lei rămânând neachitată.

Menționează că ulterior SC „Maconst-Prim” a predat, iar SC „Scana” SA a preluat bunuri materiale în sumă de 150 543,21 lei și 723 257,81 lei, iar în total bunuri în sumă de 873 801,02 lei.

Astfel, datoria SC „Scana” SA constituind suma de 10 156 575,02 lei, inclusiv, lucrări executate la complexul locativ din str. Petru Rareș nr. 55-57, mun. Chișinău, în suma de 9 282 774 lei și costul materialelor de construcție aflate pe șantier în proces de executare eliberate de către reclamant pîrîtului și neachitate de acesta în sumă de 873 801,02 lei.

Menționează că prin pretenția nr. 66 din 09 decembrie 2009 a solicitat pîrîtului achitarea benevolă a datoriei acumulate în decurs de 7 zile, însă SC „Scana” SA nu a întreprins careva măsuri în acest sens, încălcînd astfel, drepturile SRL „Maconst-Prim” prevăzute de art. 936 alin.(1), art. 966 alin. (1) Cod civil.

Consideră că acțiunile SC „Scana” SA reprezintă faptul îmbogățirii fără justă cauză, din care motiv prin prisma art. 1398 Cod civil, cea din urmă este obligată să restituie ceea ce a dobîndit, sau bunul la prețul indicat în facturile fiscale.

Solicită SRL „Maconst-Prim” încasarea din contul SC „Scana” SA în beneficiul său a datoriei în sumă de 10 156 575,02 lei.

Prin hotărîrea Judecătoriei Economice de Circumscripție din 23 ianuarie 2012, acțiunea a fost admisă, fiind încasat de SC „Scana” SA în beneficiul SRL „Maconst-Prim” suma de 10 156 575,02 lei cu titlu de datorie și suma de 50 000 lei cu titlu de taxă de stat.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 24 iulie 2014, a fost admis apelul declarat de către SC „Scana” SA, casată hotărîrea primei instanțe și emisă o nouă hotărîre prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 29 septembrie 2015, SRL „Maconst-Prim” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărîrii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel a admis încălcări esențiale și a aplicat eronat normele de drept material și procedural, nu aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea și a încălcat și aplicat eronat normele de drept procedural.

Astfel, menționează că instanța de apel aplicînd la soluționarea fondului cauzei prevederile art. 946 din Codul civil ce reglementează contractul de antrepriză, a ignorat prevederile subsecvente aplicabile și anume prevederile art. art. 957, 958, 966, 069 Cod civil, omisiune ce denotă că instanța a manifestat lipsă de consecvență în aplicarea normelor de drept material aplicabile, invocînd selectiv și interpretînd eronat în detrimentul reclamantului unele prevederi ale dreptului material.

Indică că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia a fi aplicată, ignorînd prevederile art. 957 alin. (1) și (2), care reglementează recepționarea, or, 958 alin. (1) Cod civil, care prevede că, documentarea recepționării, viciile și abaterile constatate trebuie stipulate în actul de recepționare semnat de părți.

Sub acest aspect precizează că materialele cauzei conțin Actul de expertiză a volumelor de lucrări de construcții și montare la obiectivul: complexul locativ de pe str. Petru Rareș nr. 57 din mun. Chișinău din 20 ianuarie 2009, întocmit în conformitate cu Anexa nr. 7 din 01 decembrie 2008, în baza și prin contrapunere cu Notele informative privind valoarea lucrărilor executate, Procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate conforme Devizelor locale, pentru perioada lunilor februarie 2007 - decembrie 2008 și multitudinea de xerocopii de pe facturile fiscale prin care se atestă că SRL „Maconst-Prim” a executat, a pus la dispoziția SC „Scana” SA, și a transmis celei din urmă lucrările de antrepriză în construcții în volumul și valoarea indicată în documentația respectivă, fără existența cărorva vicii sau abateri, cu atât mai mult cu cât SC „Scana” SA nu a prezentat nici un înscris prin care să fie demonstrată existența rezervelor pe marginea lucrărilor recepționate.

Mai indică că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia fi aplicată și a ignorat prevederile art. 968 Cod civil și art. 966 Cod civil, care reglementează prescripția în contractul de antrepriză și achitarea retribuției conform contractului de antrepriză.

Totodată, cu referire la încălcarea normelor de drept procedural menționează recurentul că în materialele cauzei lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată care urma a fi anunțată pentru examinarea chestiunii pronunțării unei încheieri suplimentare din 10 ianuarie 2014, or, încheierea respectivă care a avut loc în afara ședinței de judecată, sau cel puțin fără documentarea ședinței judecătorești prin proces-verbal în care să fie reflectată prezența și expunerile părților, care urmau a fi citate pentru ședința respectivă.

În acest context, remarcă prevederile că art. 250 alin. (2) CPC, care impune soluționarea problemei emiterii unei hotărâri (implicit și a încheierii) suplimentare cu citarea obligatorie a participanților la proces (evident că și a părților pe dosar), însă la caz este evident faptul că la soluționarea problemei emiterii încheierii suplimentare din 10 ianuarie 2014, părțile urmau să se expună pe marginea întrebărilor ce urmau a fi formulate experților.

Relevanța acestei erori procesuale admise de către instanța de apel rezidă din faptul că la soluționarea fondului cauzei prin decizie, instanța de apel a pus la baza soluției sale anume Raportul de Expertiză elaborat conform întrebărilor stabilite prin încheierea suplimentară din 10 ianuarie 2014.

Relatează că o eroare procesuală similară a fost admisă de către instanța de apel și prin faptul că după numirea expertizei în baza art. 148 CPC și desemnarea expertului potrivit art. 149 alin. (3) CPC nu a fost stabilită ședința judiciară în condițiile art. 150 alin. (1) CPC, or, la această etapă procesuală instanța de apel a prejudiciat în mod direct drepturile și interesele legitime ale SRL „Maconst-Prim”.

Prin urmare, consideră că Raportul de expertiză nu este admisibil ca probă și nu putea fi pus la baza deciziei, fapt ce întrunește temeiul subsidiar de recurs stabilit la art. 432 alin. (4) CPC, întrucât la soluționarea fondului cauzei instanța de apel a săvârșit și alte încălcări, decât cele indicate la art. 432 alin. (3) CPC, care au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii și care denotă că instanța de apel a dat o apreciere arbitrară probelor administrate.

În context, continuând argumentul expus în alineatul precedent, recurentul invocă prevederile art. 130 alin. (3) CPC, care reglementează aprecierea probelor,

susținând că instanța de apel în decizie nu s-a referit pe marginea admiterii Raportul de expertiză nr. 1115 din 17 iunie 2014 elaborat de CNEJ în detrimentul tuturor înscrisurilor prezentate în calitate de probă de SRL „Maconst-Prim” și nu a argumentat considerentele respingerii acestor probe.

Mai mult decât atât, este de părerea că decizia instanței de apel a fost pronunțată cu încălcarea prevederilor ale art. 130 alin. (3), 121, 122 alin. (2) și (3) CPC, care stabilește admisibilitatea și relevanța probelor

La fel, susține recurentul că nu poate fi trecută cu vederea nici încheierea instanței de apel din 19 decembrie 2013 privind administrarea la materialele dosarului unor probe noi prezentat de către SC „Scana” SA, or, materialele dosarului, procesele-verbale ale ședințelor de judecată confirmă incontestabil faptul că reprezentanții SC „Scana” SA au tergiversat examinarea cauzei prin multiple cereri de amânare și nici nu au depus referință în termenul stabilit împreună cu probele pe care își întemeiază dezacordul la acțiunea înaintată de SRL „Maconst-Prim”, respectiv, toate înscrisurile administrate la materialele dosarului în instanța de apel urmau a fi restituite și/sau desconsiderate ca probe inadmisibile.

Concomitent, cu referire la termenul de declarare a recursului relatează recurentul că materialele cauzei nu conțin careva probe ce ar confirma faptul comunicării deciziei integrale a instanței de apel reprezentanților SRL „Maconst-Prim”, iar după semnarea sa în calitate de reprezentant al debitorului, Bezman Ecaterina a efectuat interpelarea către prima instanță a materialelor cauzei pentru cunoștință și doar la data de 30 iulie 2015 a luat cunoștință de conținutul deciziei instanței de apel.

Astfel, consideră prin prisma prevederilor art. 424 alin. (1) CPC, că termenul de declarare a recursului a început să curgă la data de 31 iulie 2015, iar cererea de recurs a fost depusă cu respectarea termenului legal.

În conformitate cu prevederile art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând argumentele recursului, studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul ca tardiv.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

După cum atestă actele cauzei, înaintînd acțiunea în judecată împotriva SC „Scana” SA, SRL „Maconst-Prim” a solicitat încasarea datoriei în sumă de 10 156 575,02 lei.

Prin hotărîrea Judecătoriei Economice de Circumscripție din 23 ianuarie 2012, acțiunea a fost admisă, fiind încasat de SC „Scana” SA în beneficiul SRL „Maconst-Prim” suma de 10 156 575,02 lei cu titlu de datorie și suma de 50 000 lei cu titlu de taxă de stat.

Nefiind de acord cu hotărîrea primei instanțe SC „Cana” SA a contestat-o cu apel, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 24 iulie 2014, a fost admis apelul

declarat de către SC „Scana” SA, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La caz, din procesul-verbal al ședinței instanței de apel din 22 iulie 2014 (f. d. 217 vol.V), rezultă că la data respectivă din partea intimatului SRL „Maconst-Prim” s-a prezentat administratorul insolvenței Vasile Leu, care a informat instanța despre numirea sa în calitate de administrator și a solicitat amânarea examinării cauzei pentru o altă dată, demersul în acest sens fiind admis, iar ședința instanței de apel amânată pentru data de 24 iulie 2014, iar faptul înștiințării sale, administratorul insolvenței SRL „Maconst-Prim”, Vasile Leu a confirmat prin semnarea recipise anexate la materialele cauzei (f.d. 218 Vol.IV).

În consecință, însă, la ședința de judecată a instanței de apel din 24 iulie 2014, data emiterii și deciziei contestate, administratorul insolvenței SRL „Maconst-Prim” Vasile Leu, deși, a fost citat legal, nu s-a prezentat, nu a invocat motive neprezentării și nu a solicitat amânarea ședinței pentru o altă dată, survenind astfel, efectele neprezentării în ședința de judecată a părților și a reprezentanților, specificate la art. 206 CPC.

Tot materialele pricinii denotă că copia deciziei redactate din 24 iulie 2014, a fost expediată de către Curtea de Apel Chișinău în adresa tuturor participanților la proces, inclusiv și SRL „Maconst-Prim” la 07 august 2014, fapt ce se confirmă prin copia scrisorii de însoțire nr. 3814 din 07 august 2014 (f. d. 227 Vol.V).

Cu toate acestea, însă, cererea de recurs a fost depusă de către administratorul insolvenței SRL „Maconst-Prim” doar la 29 septembrie 2015, respectiv, în afara termenului legal prevăzut de art. 434 CPC.

Mai mult că, recurentul nici nu a invocat motive întemeiate care ar demonstra depunerea recursului în termen, sau omiterii acestuia din motive justificate, or odată ce recurentul avea la cunoștință despre examinarea pricinii în instanța de apel, fapt confirmat prin recipisa semnată de administratorul insolvenței SRL „Maconst-Prim” Vasile Leu (f.d. 218 Vol.V5), actualul administrator al insolvenței, Bezman Ecaterina, depunând recursul peste un termen de 1 an și 2 luni de la această dată, urma să justifice neîndeplinirea actului procesual în termenul prescris de lege.

În acestea condiții, și ținând cont de perioada de timp scursă de la data emiterii deciziei contestate și pînă la data depunerii recursului, și anume 1 an și 2 luni, invocarea de către recurent a faptului că nu a fost familiarizat cu decizia adoptată pînă la 30 iulie 2015, este lipsită de consistență, deoarece un asemenea comportament este de rea-credință, avînd în vedere obligația părților de a se interesa de soarta dosarelor despre care au cunoștință la intervale rezonabile de timp.

Or, potrivit și jurisprudenței CEDO, cu valoare de principiu (cauza Ghirea contra Moldovei (Hotărârea CEDO din 26 iunie 2012)), fiind înștiințat legal despre ședința de judecată din 24 iulie 2014, recurentul aveau obligația de a urmări desfășurarea procesului în care este implicat ca parte.

Nu mai puțin, însă, se impune raportarea la cele constatate și faptul că recurentul, avînd la cunoștință despre examinarea prezentului litigiu, urma să întreprindă măsurile necesare, după cum sugerează și jurisprudența CEDO, de a proteja drepturile sale de acces la instanță (Van Harn versus Germany, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007), fapt însă ignorat de acesta, ce a generat omiterea termenului la depunerea recursului.

Astfel, în condițiile acestui text, contrar susținerilor recurentului, deși, la materialele dosarului nu există o mențiune expresă privind recepționarea de către recurentul SRL „Maconst-Prim” în proces de insolvență a deciziei Curții de Apel Chișinău din 24 iulie 2014, însă, reieșind din circumstanțele enunțate în raport cu normele legale procedurale indicate, instanța de recurs reține că tergiversarea depunerii unui recurs dovedește doar un pasivism din partea recurentului și o atitudine superficială față de obligațiile procesuale ca parte în proces.

În această ordine de idei este cert că, depunând cererea de recurs împotriva deciziei instanței de apel peste un termen de 1 an și 2 luni, recurentul a demonstrat o neglijență a drepturilor sale procedurale stipulate în legislația națională.

La caz, instanța de recurs notează că, o astfel de soluție este compatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul articolului 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, având în vedere că prelungirea nejustificată a termenului pentru exercitarea recursului ar împiedica rămânerea irevocabilă, ca urmare a expirării termenului de atac, a deciziei judecătorești emise în instanța de apel și ar leza, în acest mod, principiul securității raporturilor juridice.

Așa fiind, în speța de referință *Ponomaryov vs Ucraina* (3 aprilie 2008), Curtea Europeană a reiterat cu titlu de principiu general că deși, în speță nu era vorba despre desființarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în urma admiterii unei căi extraordinare de atac în lumina unor circumstanțe nou descoperite, ci de redeschiderea unui proces prin repunerea în termenul de introducere a unei căi ordinare de atac, totuși, reînnoirea acestui termen pentru motive neconvingătoare, reprezintă o decizie care ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac.

Curtea a admis că revine în primul rând instanțelor interne să decidă asupra repunerii în termen de introducere a căii ordinare de atac, dar ele nu se bucură de o marjă de apreciere nelimitată. Instanțele sunt obligate să indice motivele pentru care au acceptat repunerea în termen. Un asemenea motiv ar putea fi, spre exemplu, necomunicarea hotărârii luate în proces de către autoritățile competente ale statului. Chiar și atunci, totuși, indică Curtea, posibilitatea repunerii în termen nu ar fi nelimitată, dată fiind obligația părților de a se interesa, la intervale rezonabile, de stadiul procesului de care ele au cunoștință. În toate cazurile, instanțele interne ar trebui să verifice dacă motivele de repunere în termen ar putea justifica o ingerință în principiul autorității de lucru judecat.

Reglementări similare au fost statuate de către Înalta Curte și în cauzele *Ceachir vs Moldova*, *Popov vs Moldova* și *Melnic vs Moldova*, în care s-a menționat că prin neaducerea vre-unui motiv pentru prelungirea termenului de depunere de către părți a unui act procedural, instanțele judecătorești naționale au încălcat drepturile reclamanților la un proces echitabil.

În lumina celor relevante Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție notează că, examinarea unui recurs tardiv declarat împotriva unei hotărâri definitive, ar avea un efect incompatibil cu principiul securității juridice, garantat de articolul 6 din Convenție și ar încălca dreptul intimatului la un proces echitabil.

Față de cele ce preced, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de către Societatea cu Răspundere Limitată „Maconst-Prim” ca fiind depus în afara termenului legal.

În conformitate cu art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de către societatea cu Răspunderea Limitată „Maconst-Prim” ca fiind depus cu omiterea termenului de prescripție.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președinte, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Valentina Clevadi

Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală

Tamara Chișca-Doneva